

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus andis Kunda hüdroelektrijaama vaidluses õiguse Keskkonnaametile

Riigikohus andis Kunda hüdroelektrijaama vaidluses õiguse Keskkonnaametile

26. veebruar 2026

Riigikohus leidis, et Keskkonnaamet keeldus põhjendatult Kunda hüdroelektrijaama taaskäivitamiseks loa andmisest, sest seal toodetava elektri kogus oleks Eesti vajadusi arvestades väga väike ega kaaluks üles jõe seisundi ja kalade elutingimuste halvendamist.

Vaidlusalune Kunda pais ja hüdroelektrijaam (HEJ) rajati 19. sajandi lõpus ning rekonstrueeriti enne aastatuhande vahetust. Jaama hoone, tamm ja algne sisseseade võeti 2008. aastal kultuurimälestisena kaitse alla.

2005. aastal loodi kalade kude- ja elupaikade kaitseks Kunda jõe hoiuala, mis kuulub üleeuroopaliselt Natura 2000 võrgustikku. Kunda paisjärve alla jääb jõe kärestikuline osa, samuti puudub paisul kalapääs ja see on ülesvoolu liikuvatele kaladele ületamatu rändetõke. Seetõttu on Keskkonnaamet pidanud vajalikuks paisutuse likvideerimist.

Veeluba Kunda jõe paisutamiseks ja hüdroenergia kasutamiseks lõppes 2007. aastal. 2015. aastal sai Kunda HEJ ehitiste omanikuks AS Generaator, kes taotles 2020. aastal Keskkonnaametilt luba elektritootmise taastamiseks.

Keskkonnaamet keeldus 2021. aastal loa andmisest, sest elektri tootmiseks vajalik paisjärve veetaseme tõstmine ja vooluhulga kõikumine oleks vahepeal paranenud jõe seisundit uuesti halvendanud. Kaladele liikumisvõimaluste loomiseks kavandati küll kruvikalapääsu, kuid see polnud ameti hinnangul toimiv lahendus.

AS Generaator vaidlustas ameti korralduse halduskohus, kes jättis nende kaebuse rahuldamata. Ringkonnakohus tegi vastupidise otsuse, mille Riigikohus täna omakorda tühistas.

Elektri tootmiseks paisul puudub ülekaalukas avalik huvi

Riigikohtu hinnangul ei teinud Keskkonnaamet veeloast keeldumisel olulisi vigu. Eesti ja EL-i õiguses on reeglina keelatud tegevused, millel on Natura alale ebasoodne mõju. Erandid on lubatud üksnes juhul, kui tegevusele puuduvad alternatiivid, see on vajalik ülekaaluka avaliku huvi kaitseks ning looduskahju hüvitatakse.

Riigikohus selgitas, et alternatiivide puudumist tuleb hinnata tegevuse läbiviija eesmärkidest lähtuvalt. Veeloa taotleja soovis taaskäivitada olemasolevat hüdroelektrijaama, mistõttu ei või alternatiivina käsitleda mujal hüdroenergiast elektri tootmist, rääkimata päikese- või tuuleenergia kasutamisest. Natura erandi tegemiseks ei piisa siiski sellest, et ettevõtja seisukohast puuduvad alternatiivid, vaid tegevus peab olema

vajalik ka ülekaaluka avaliku huvi tagamiseks.

Riigikohus märkis, et Eestis kehtiva õiguse järgi ei esine ülekaalukat avalikku huvi hüdroenergia kasutamiseks, sest tegu on madala potentsiaaliga ressursiga, millest elektri tootmisel on märkimisväärne kahjulik mõju loodusele. Kunda HEJ toodetav elekter moodustaks üksnes 0,1–0,2 protsenti Eesti taastuvenergia toodangust.

Võimalik avalik huvi kultuuriväärtuse kaitseks

Küll aga leidis Riigikohus, et tungivaks avalikuks huviks võiks olla antud juhul kultuuriväärtuse kaitse. Menetlusse kaasatud Muinsuskaitseamet rõhutas oma seisukohtades elektritootmise tähtsust, kuna see tagaks kõige tõhusamalt mälestise korrashoiuks vajalikud vahendid. Natura erandi tegemiseks peaksid aga muinsuskaitse huvid ebasoodsa mõju keskkonnale üles kaaluma.

Erinevalt ringkonnakohtust asus Riigikohus seisukohale, et Keskkonnaamet ei pidanud elektri tootmiseks veeloa andmise menetluses otsustama, kas ja kuidas on võimalik paisjärv likvideerida. Veetaseme langetamine ei eelda iseenesest kaitsealuse paisu lammutamist, kuid halvendaks algupärast vaadet kultuuriväärtuslikule hüdroelektrijaamale. Samas isegi kui paisjärve säilitamiseks esineb ülekaalukas muinsuskaitse huvi, kaasneksid elektri tootmisega täiendavad häiringud, nagu veetaseme kõikumine paisust allavoolu ja müra.

Seetõttu oli Riigikohtu hinnangul kokkuvõttes põhjendatud Keskkonnaameti seisukoht, et puudub ülekaalukas avalik huvi Kunda paisul elektri tootmiseks kultuuriväärtuse kaitseks. Kunda HEJ on kaitse all ehitismälestisena ehk siis kaitstakse ehitist koos sisseseadega, sõltumata selle kasutusviisist. Elektri tootmine aitaks küll mälestist avalikkusele paremini tutvustada ja selle säilitamise kulusid katta, kuid ei kaalu üles kaitstavatele liikidele sobiva ja vajaliku elukeskkonna kahjustamist.

Tegemist on ajakirjanduslikuks kasutamiseks mõeldud pressiteatega, kus kohtuotsuse sisu on võetud kokku laiemale avalikkusele arusaadavas üldistatud vormis. Riigikohtu otsusegasaab tutvuda siin [1].

Teate sisestas:

Arno Pöder
pressiesindaja
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-andis-kunda-hydroelektrijaama-vaidluses-oiguse-keskkonnaametile>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=3-21-2176/52>